

बाल विकास सहजकर्ताको पाठ्यक्रम:-

दुधौली नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
दुधौली, सिन्धुली

बालविकास सहजकर्ताको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम, २०७९

पद : बालविकास सहजकर्ता
भाग १ : लिखित परीक्षा

तह : प्रारम्भिक बालविकास
पूर्णाङ्क: १००
उत्तीर्णाङ्क : ४०

खण्ड	विषय	पूर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	प्रश्न संख्या	अंकभार	समय	कैफियत
क	शिक्षा सम्बन्धी आधारभूत ज्ञान	४०	बस्तुगत	२०	प्रति प्रश्न २ अंक	३० मिनेट	
ख	शिक्षण विधि र शैक्षणिक प्रविधि	६०	विषयगत	छोटो उत्तर आउने प्रश्न ८	प्रति प्रश्न ५ अंक	२ घण्टा ३० मिनेट	
				लामो उत्तर आउने प्रश्न २	प्रति प्रश्न १० अंक		

भाग २ : अर्न्तवार्ता

पूर्णाङ्क : २०

विषयवस्तुको ज्ञान	पेसागत सीप/प्रविधिको ज्ञान	व्यक्तित्व, आचरण, प्रस्तुतीकरण	न्यूनतम शैक्षिक योग्यता	माथिल्लो शैक्षिक योग्यता
६	६	३	प्रथम श्रेणी : ३ द्वितीय श्रेणी : २ तृतीय श्रेणी : १	प्रथम : २ द्वितीय : १ तृतीय : ०.५

पूनश्च:

- जम्मा १५ अंकमा ३५% (५.२५) भन्दा कम वा ७०%, (१०.५) भन्दा बढि अंक दिनुपरेमा स्पष्टीकरण खुलाउनुपर्ने ।
- तीन सदस्यीय अर्न्तवार्ता समितिको औसत अंक गणना गरिने ।

खण्ड कः

शिक्षासम्बन्धी आधारभूत ज्ञान

१. नेपालको शैक्षिक इतिहास (राणाकालदेखि हालसम्म)
२. राष्ट्रिय शिक्षा पद्धतिको योजना, २०२८
३. शिक्षक सक्षमताको प्रारूप, २०७२
४. राष्ट्रिय प्रारम्भिक कक्षा पढाइ कार्यक्रम
५. विद्यालय सामाजिक परीक्षण मापदण्ड २०७८
६. विद्यालय सुधार योजना
७. पाठ्यक्रमको परिचय, निर्माण प्रक्रिया र तत्वहरू
८. प्रारम्भिक बालविकास तथा शिक्षाको पाठ्यक्रम २०७७
९. शैक्षिक सामग्रीको परिचय, महत्व र प्रकार
१०. बाल मनोविज्ञानको अवधारणा, बाल वृद्धि र विकास
११. पूर्ववाल्यावस्थाको परिचय, विकासात्मक पक्षहरू र सिकाइसँग सम्बन्धित विशेषताहरू
१२. कार्यमूलक अनुसन्धान
१३. अभिभावक शिक्षा
१४. नेपालको विद्यालय शिक्षाको तहगत संरचना
१५. नेपालको संविधान २०७२ मा भएको बालबालिका तथा शिक्षा सम्बन्धी व्यवस्था
१६. शिक्षा ऐन, २०२८
१७. शिक्षा नियमावली, २०५९
१८. दुधौली नगरपालिकाको स्थानीय शिक्षा ऐन, २०७५
१९. स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७५ मा भएको शिक्षासम्बन्धी व्यवस्था
२०. शिक्षण सिकाइमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोग (श्रव्य, दृश्य तथा अन्तरक्रियात्मक डिजिटल सिकाइ सामग्री)

खण्ड ख:

शिक्षण विधि र शैक्षणिक प्रविधि

१. कक्षाकोठा व्यवस्थापन (अवधारणा र महत्व, कक्षाकोठाको वातावरण र बसाइ व्यवस्थापन)
२. शैक्षणिक व्यवस्थापन (कक्षा शिक्षण, विषय शिक्षण र बहुकक्षा शिक्षण, कक्षाकोठामा विविधता व्यवस्थापन (भाषिक, सामाजिक, सिकाइ क्षमता, बौद्धिक र शारीरिक)
३. मानव वृद्धि र विकास (वृद्धि र विकासको अवधारणा, मानव विकासको विशेषताहरू र चरणहरू)
४. सिकाइ (सिकाइको अर्थ, स्वरूप र शैलिहरू, परिपक्वता र सिकाइबीचको अन्तरसम्बन्ध) ५. शैक्षणिक प्रविधि (अर्थ, परिभाषा, महत्व, वर्तमान अभ्यास, व्यवस्थापन र प्रयोग)
६. बालमैत्री विद्यालय (अवधारणा, मापदण्ड र सूचकहरू)
७. प्रारम्भिक बालविकास तहमा प्रयोग हुने शिक्षण विधि, शैक्षिक सामग्रीहरू र शिक्षण सिकाइ क्रियाकलापहरू
८. परीक्षा र मूल्याङ्कन (अवधारणा, उद्देश्य, प्रकार), प्रारम्भिक बालविकास तहमा प्रयोग गर्न सकिने मूल्याङ्कन प्रणाली
९. स्थानीय पाठ्यक्रम (परिचय, महत्व, निर्माण प्रक्रिया र प्रयोग)
१०. प्राथमिक उपचार (परिचय, महत्व, घर, विद्यालय र खेल मैदानमा हुने दुर्घटना, प्राथमिक उपचार तथा दुर्घटनाबाट बच्ने उपायहरू, धुम्रपान, मद्यपान र लागू पदार्थको दुर्व्यसनबाट व्यक्ति, परिवार र समाजलाई पर्ने असर र यसबाट बच्ने उपाय)
११. नागरिक सचेतना (नागरिक शिक्षा, नागरिकका मौलिक हक र अधिकार, नेपालको राज्य संरचना संघ, प्रदेश, स्थानीय) र स्थानीय तहहरूको गठन प्रक्रिया र काम, कर्तव्य र अधिकार
१२. प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्रको राष्ट्रिय न्यूनतम मापदण्ड मार्गदर्शक पुस्तिका, २०६७ (पहिलो संशोधन २०७५)

विशिष्टिकरण तालिका

- खण्ड 'क' को प्रत्येक एकाइबाट एक/एक प्रश्न गरी २० वटा बहुवैकल्पिक प्रश्न हुनेछ ।
- खण्ड ख

एकाई	विषयवस्तु	प्रश्न	अंक
१	कक्षाकोठा व्यवस्थापन	१	५
२	शैक्षणिक व्यवस्थापन		
३	मानव वृद्धि र विकास	१	१०
४	सिकाइ	१	५
५	शैक्षणिक प्रविधि	१	५
६	बालमैत्री विद्यालय	१	५
७	प्रारम्भिक बालविकास तहमा प्रयोग हुने शिक्षण विधि, शैक्षिक सामग्रीहरू र शिक्षण सिकाइ क्रियाकलापहरू	१	५
८	परीक्षा र मूल्याङ्कन		
९	स्थानीय पाठ्यक्रम	१	५
१०	प्राथमिक उपचार	१	५
११	नागरिक सचेतना	१	५
१२	प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्रको राष्ट्रिय न्यूनतम मापदण्ड मार्गदर्शक पुस्तिका, २०६७ (पहिलो संशोधन २०७५)	१	१०
जम्मा		१०	६०

द्रष्टव्य :

- प्रत्येक खण्डका लागि अलग-अलग उत्तरपुस्तिका प्रयोग गर्नुपर्नेछ ।
- लिखित परीक्षाको माध्यम भाषा नेपाली वा अंग्रेजी वा दुवै हुन सक्नेछ ।

कम्प्युटर शिक्षकको पाठ्यक्रम

दुधौली नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
दुधौली, सिन्धुली

कम्प्युटर शिक्षकको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम,

पद : कम्प्युटर शिक्षक
भाग १ : लिखित परीक्षा

तह : आधारभूत तह
पूर्णाङ्क : १००
उत्तीर्णाङ्क : ४०

खण्ड	विषय	पूर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	प्रश्न संख्या	अंकभार	समय	कैफियत
क	आधारभूत ज्ञान	२०	बस्तुगत	२०	प्रति प्रश्न १ अंक	३० मिनेट	
ख	कम्प्युटर	८०	विषयगत	छोटो उत्तर आउने प्रश्न ८	प्रति प्रश्न ५ अंक	२ घण्टा ३० मिनेट	
				लामो उत्तर आउने प्रश्न ३	प्रति प्रश्न १० अंक		

भाग २ : अर्न्तवार्ता

पूर्णाङ्क : २०

विषयवस्तुको ज्ञान	पेसागत सीप/प्रविधिको ज्ञान	व्यक्तित्व, आचरण, प्रस्तुतीकरण	न्यूनतम शैक्षिक योग्यता	माथिल्लो शैक्षिक योग्यता
६	६	३	प्रथम श्रेणी : ३ द्वितीय श्रेणी : २ तृतीय श्रेणी : १	प्रथम : २ द्वितीय : १ तृतीय : ०.५

पूनश्च:

• जम्मा १५ अंकमा ३५% (५.२५) भन्दा कम वा ७०%, (१०.५) भन्दा बढि अंक दिनुपरेमा स्पष्टीकरण खुलाउनुपर्ने ।

• तीन सदस्यीय अर्न्तवार्ता समितिको औसत अंक गणना गरिनेछ ।

खण्ड कः

आधारभूत ज्ञान

१. नेपालको शैक्षिक इतिहास (राणाकालदेखि हालसम्म)
२. राष्ट्रिय शिक्षा पद्धतिको योजना, २०२८
३. शिक्षक सक्षमताको प्रारूप, २०७२
४. राष्ट्रिय प्रारम्भिक कक्षा पढाइ कार्यक्रम
५. विद्यालय सामाजिक परीक्षण मापदण्ड २०७८
६. विद्यालय सुधार योजना
७. शैक्षिक सामग्रीको परिचय, महत्व र प्रकार
  ८. बाल मनोविज्ञानको अवधारणा, बाल वृद्धि र विकास
९. कार्यमूलक अनुसन्धान
१०. नेपालको विद्यालय शिक्षाको तहगत संरचना
  ११. नेपालको संविधान २०७२ मा भएको बालबालिका तथा शिक्षा सम्बन्धी व्यवस्था
  १२. शिक्षा ऐन, २०२८
  १३. शिक्षा नियमावली, २०५९
  १४. दुधौली नगरपालिकाको स्थानीय शिक्षा ऐन, २०७५
  १५. स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७५ मा भएको शिक्षासम्बन्धी व्यवस्था
  १६. शिक्षण सिकाइमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोग (श्रव्य, दृश्य तथा अन्तरक्रियात्मक डिजिटल सिकाइ सामग्री)
  १७. कम्प्युटर: परिचय, प्रकार, हार्डवेयर, सफ्टवेयर र अफिस प्याकेज, (वर्ड, एक्सेल, पावर प्वाइन्ट) इमेल, इन्टरनेट।
  १८. विद्यालयमा प्रयोग गरिने साधारण सफ्टवेयर सम्बन्धी आधारभूत ज्ञान
१९. शिक्षण सिकाइमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोग (श्रव्य, दृश्य तथा अन्तरक्रियात्मक डिजिटल सामग्री, ई पुस्तकालय), विकास र व्यवस्थापन
२०. साइबर अपराध र सुरक्षा सम्बन्धी आधारभूत ज्ञान

खण्ड ख:

विषय:- कम्प्युटर

१. Conceptualization of Computer Hardware and Software (Basic Concept of Computer Hardware, Hardware components and their functions, Basic concept of computer networking.
२. Software(Introduction of Operating system, System software, Utility Software)
३. Operating System:
GUI based operating (Window 7/8/10) and their features,
४. Introduction of MsWord,Ms Excel power point
५. File and Folder management,User account management, Software installation(Office Package) WebBrowsers, PDF reader, Screenshot, snipping, editing image
६. ICT Equipment:
Smart Phone, Smart Board, Projector, Printer, Scanner, Webcam, Speaker, Microphone, External hard drive, pen drive and memory chips.
७. e-mail & Internet:
Create and Manage e-mail account
Google search and search customization,
Google Translation, Cloud Services (One Drive, Google Drive, Google docs, slide, sheet), Video Conference, YouTube (Uploading video and downloading) . Create messenger group, chat, reply and Facebook update.
८. Concept of digital learning/ e-Learning, Blended learning, online. Asynchronous Mode of Online/ e-Learning
(Google Classroom, Easy Class, MOODLE Cloud,) Synchronous mode of Online/ e-Learning
(Google Meet/Zoom/Voov/Cisco Webex/Jitsi/Skype for Business/Microsoft Teams/Bigblue Button/ Go meeting/ Go brunch)

Virtual classroom, Connecting with learners during pandemic/future epidemic/natural disasters. e- Library,(NCED, Sajahapati.com

९. Cyber Ethics and Security
- Ethics in using digital documents,
  - Intellectual Property Right (Trademark, Patent, Copyright),
  - Antivirus and virus scanning.
  - Cybercrime and protection (Awareness, Cyber Law)

१०. IEMIS

IEMIS introduction, Log in, School Excel Download, upload, Data verify and correction.

११. Classroom management, teaching methods

१२. local curriculum.

विशिष्टिकरण तालिका

- खण्ड 'क' को प्रत्येक एकाइबाट एक/एक प्रश्न गरी २० वटा बहुवैकल्पिक प्रश्न हुनेछ ।
- खण्ड ख

एकाई	विषयवस्तु	प्रश्न	अंक
1	Conceptualization of Computer Hardware and Software	1	10
2	Software	1	5
3	Operating System	1	5
4	Introduction of MsWord, Ms Excel power point	1	5
5	File and Folder management, User account management, Software installation (Office Package) WebBrowsers, PDF reader, Screenshot, snipping, editing image	1+1	5+10
6	ICT Equipment:	1	5
7	e-mail & Internet:	1	5
8	Concept of digital learning/ e-Learning	1	10
9	Cyber Ethics and Security	1	5
10	IEMIS	1	5
11	Classroom management, teaching methods	1	5
12	local curriculum.	1	5
Total		10	80

द्रष्टव्य :

- प्रत्येक खण्डका लागि अलग-अलग उत्तरपुस्तिका प्रयोग गर्नुपर्नेछ ।
- लिखित परीक्षाको माध्यम भाषा नेपाली वा अंग्रेजी वा दुवै हुन सक्नेछ ।

विद्यालय सहायक कर्मचारी (लेखा)

दुधौली नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
दुधौली, सिन्धुली

विद्यालय सहायक कर्मचारी (लेखा) को खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम
पद : विद्यालय सहायक कर्मचारी (लेखा) तह : माध्यमिक तह
भाग १ : लिखित परीक्षा पूर्णाङ्क: १००
उत्तीर्णाङ्क : ४०

खण्ड	विषय	पूर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	प्रश्न संख्या	अंकभार	समय	कैफियत
क	शिक्षा सम्बन्धी आधारभूत ज्ञान	२०	बस्तुगत	२०	प्रति प्रश्न १ अंक	३० मिनेट	
ख	लेखा	८०	विषयगत	छोटो उत्तर आउने प्रश्न १०	प्रति प्रश्न ५ अंक	२ घण्टा ३० मिनेट	
				लामो उत्तर आउने प्रश्न ३	प्रति प्रश्न १० अंक		

भाग २ : अर्न्तवार्ता

पूर्णाङ्क : २०

विषयवस्तुको ज्ञान	पेसागत सीप/प्रविधिको ज्ञान	व्यक्तित्व, आचरण, प्रस्तुतीकरण	न्यूनतम शैक्षिक योग्यता	माथिल्लो शैक्षिक योग्यता
६	६	३	प्रथम श्रेणी : ३ द्वितीय श्रेणी : २ तृतीय श्रेणी : १	प्रथम : २ द्वितीय : १ तृतीय : ०.५

पूनाश्च:

- जम्मा १५ अंकमा ३५% (५.२५) भन्दा कम वा ७०%, (१०.५) भन्दा बढि अंक दिनुपरेमा स्पष्टीकरण खुलाउनुपर्ने।
- तीन सदस्यीय अर्न्तवार्ता समितिको औसत अंक गणना गरिने ।

खण्ड कः

आधारभूत ज्ञान

१. नेपालको शैक्षिक इतिहास (राणाकालदेखि हालसम्म)
२. राष्ट्रिय शिक्षा पद्धतिको योजना, २०२८
३. शिक्षक सक्षमताको प्रारूप, २०७२
४. विद्यालय सामाजिक परीक्षण मापदण्ड २०७८
५. विद्यालय सुधार योजना
६. शैक्षिक सामग्रीको परिचय, महत्व र प्रकार
९. कार्यमूलक अनुसन्धान
८. नेपालको विद्यालय शिक्षाको तहगत संरचना
९. नेपालको संविधान २०७२ मा भएको बालबालिका तथा शिक्षा सम्बन्धी व्यवस्था
१०. शिक्षा ऐन, २०२८
११. शिक्षा नियमावली, २०५९
१२. दुधौली नगरपालिकाको स्थानीय शिक्षा ऐन, २०७५
१३. स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ मा भएको शिक्षासम्बन्धी व्यवस्था
१४. कम्प्युटर: परिचय, प्रकार, हार्डवेयर, सफ्टवेयर र अफिस प्याकेज, (वर्ड, एक्सेल, पावर प्वाइन्ट) इमेल, इन्टरनेट।
१५. विद्यालयमा प्रयोग गरिने साधारण सफ्टवेयर सम्बन्धी आधारभूत ज्ञान
१६. भिन्न र दशमलव
१७. प्रतिशत र अनुपात
१८. नाफा, नोक्सान,
१९. तथ्याङ्क परीक्षण, विश्लेषण र प्रमाणीकरण
२०. कार्य र समय

खण्ड ख:

विषय:- लेखा

१. लेखा तथा लेखापालन

१.१ लेखापालनको अवधारणा तथा सिद्धान्त

१.२ लेखापालन पद्धतिका दफाहरू

१.३ लेखापालनको उद्देश्य पदाधिकारीहरूको आर्थिक व्यवस्थापनसँग सम्बन्धित भूमिका

१.३.१ विद्यालय व्यवस्थापन समिति

१.३.२ प्रधानाध्यापक

१.३.३ लेखा हेर्ने कर्मचारी/शिक्षक

२: विद्यालय कोष सञ्चालन

२.१ विद्यालय कोष

२.२ विद्यालय कोषका स्रोतहरू

२.३ विद्यालय कोष सञ्चालन तरिका

३: आम्दानी तथा खर्च सङ्केतको वर्गीकरण र व्याख्या

३.१ आम्दानी सङ्केतको वर्गीकरण र व्याख्या

३.२ खर्च सङ्केतको वर्गीकरण र व्याख्या

४: विद्यालयको बजेट तर्जुमा प्रक्रिया

४.१ आम्दानी प्राप्तिको अनुमान

४.२ खर्च शीर्षकको अनुमान

५: बजेट निकासी मागसम्बन्धी व्यवस्था

६: विद्यालयको आय-व्ययको लेखाङ्कन

६.१ आम्दानी तथा खर्च लेखाङ्कन सम्बन्धी कार्यविधि

६.१.१ आम्दानी लेखाङ्कन गर्ने तरिका, प्रयोग गरिने फारामहरू र तिनको प्रयोग विधि

६.१.१.१ नगदी/प्राप्ति रसिद

६.१.१.२ रसिद नियन्त्रण खाता

६.१.१.३ आम्दानी गोश्वारा भौचर

६.१.१.४ मासिक आम्दानी खाता

६.१.१.५ शुल्क दर्ता किताब

६.१.२ खर्च लेखाङ्कन गर्ने तरिका, प्रयोग गरिने फारामहरू र तिनको प्रयोग विधि

६.१.२.१ गोश्वारा भौचर

६.१.२.२ मासिक खर्च खाता

६.१.२.३ बैंक नगदी किताब

६.१.२.४ बजेट खाता

६.१.२.५ खर्चको फाँटवारी

६.१.२.६ फछ्यौट गर्न बाँकी पेशकीको मास्केवारी

६.१.२.७ बैंक हिसाब मिलान विवरण

- ६.१.२.८ सन्तुलन परीक्षण
- ६.१.२.९ पेशकी सहायक खाता
- ६.१.२.१० गोश्वारा धरौटी खाता
- ६.१.२.११ व्यक्तिगत धरौटी खाता
- ६.१.२.१२ धरौटीको वित्तीय विवरण
- ६.१.२.१३ भ्रमण आदेश
- ६.१.२.१४ दैनिक तथा भ्रमण खर्चको बील
- ६.१.२.१५ सानो नगदी कोषको विवरण

६.२ कम्प्युटरकृत लेखाङ्कन प्रणाली र यसको प्रयोग

६.३ रकमान्तर व्यवस्था

७: वित्तीय प्रतिवेदन सम्बन्धी व्यवस्था

७.१ मासिक/चौमासिक/वार्षिक आय-व्यय प्रतिवेदन

७.२ वार्षिक प्रतिवेदन

७.३ वासलात

८: जिन्सी मालसामान तथा सम्पत्ति व्यवस्थापन

८.१ जिन्सी अभिलेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन सम्बन्धी व्यवस्था

८.१.१ माग फाराम

८.१.२ खरिद आदेश

८.१.३ दाखिला प्रतिवेदन

८.१.४ खर्च भएर नजाने (खप्ने मालसामान) सामानको जिन्सी खाता

८.१.५ खर्च भएर जाने (नखप्ने मालसामान) सामानको जिन्सी खाता

८.१.६ घर जग्गाको लगत किताब

८.१.७ हस्तान्तरण फाराम

८.१.८ जिन्सी मौज्जातको वार्षिक विवरण

८.१.९ जिन्सी निरीक्षण फाराम

९: आन्तरिक नियन्त्रण तथा लेखापरीक्षण सम्बन्धी व्यवस्था

९.१ आन्तरिक नियन्त्रण सम्बन्धी व्यवस्था

९.२ आन्तरिक नियन्त्रण कार्य योजना

९.३ शिक्षक-अभिभावक संघ

९.४ सामाजिक परीक्षण

९.५ लेखापरीक्षण र बेरुजू फछ्यौट

१०: विद्यालय लेखांकन दिग्दर्शनमा उल्लेख भएका फारामहरुको समष्टिगत विवरण

११: विद्यालयको आर्थिक कारोबार तथा वार्षिक विवरण सम्बन्धी समष्टिगत संक्षिप्त कार्यविधि

११.१ बजेट उप-शीर्षक अनुसार श्रेस्ता तयार गर्ने

११.२ बजेट उप-शीर्षक अनुसार खाता तयार गर्ने

- ११.३ बजेट उप-शीर्षक अनुसार वार्षिक विवरण तयार गर्ने
- ११.४ जिन्सी तथा सम्पत्ति व्यवस्थापनको वार्षिक विवरणको प्रकार
- ११.५ आम्दानी तथा खर्च श्रेस्ता र जिन्सी तथा सम्पत्ति व्यवस्थापनको वार्षिक विवरण पठाउन पर्ने पक्षहरू
- ११.६ कर सम्बन्धी कार्यविधि
- ११.७ योगदानमा आधारित निवृत्तिभरण तथा उपदान सम्बन्धी व्यवस्था
- ११.८ सवारी लगबुक सम्बन्धी व्यवस्था
- ११.९ भुक्तानी भएको छाप प्रयोग सम्बन्धी व्यवस्था
- ११.१० भ्रमण प्रतिवेदन सम्बन्धी व्यवस्था
- ११.११ बैंक ग्यारेन्टी व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवस्था

विशिष्टिकरण तालिका

- खण्ड 'क' को प्रत्येक एकाइबाट एक/एक प्रश्न गरी २० वटा बहुवैकल्पिक प्रश्न हुनेछ ।
- खण्ड ख

एकाई	विषयवस्तु	प्रश्न	अंक
1	लेखा तथा लेखापालन	१	५
2	विद्यालय कोष सञ्चालन	१	५
3	आम्दानी तथा खर्च सङ्केतको वर्गीकरण र व्याख्या	१+१	५+१०
4	विद्यालयको बजेट तर्जुमा प्रक्रिया		
5	बजेट निकासी मागसम्बन्धी व्यवस्था	१	५
6	विद्यालयको आय-व्ययको लेखाङ्कन	१	१०
7	वित्तीय प्रतिवेदन सम्बन्धी व्यवस्था	१+१	५+५
8	जिन्सी मालसामान तथा सम्पत्ति व्यवस्थापन	१	१०
9	आन्तरिक नियन्त्रण तथा लेखापरीक्षण सम्बन्धी व्यवस्था	१	५
10	विद्यालय लेखांकन दिग्दर्शनमा उल्लेख भएका फारामहरूको समष्टिगत विवरण	१+१	५+५
11	विद्यालयको आर्थिक कारोबार तथा वार्षिक विवरण सम्बन्धी समष्टिगत संक्षिप्त कार्यविधि	१	५
जम्मा		१३	८०

द्रष्टव्य :

- प्रत्येक खण्डका लागि अलग-अलग उत्तरपुस्तिका प्रयोग गर्नुपर्नेछ ।
  - लिखित परीक्षाको माध्यम भाषा नेपाली वा अंग्रेजी वा दुवै हुन सक्नेछ ।
- घ. विद्यालय सहयोगी:-विद्यालय सहयोगी पदको छनौटमा अन्तर्वार्ता परीक्षाबाट छनौट गर्नुपर्नेछ । अन्तर्वार्ता परीक्षाको पूर्णांक ३० र उत्तीर्णांक १२ अंक हुनेछ । अन्तर्वार्ता परीक्षालाई निम्नानुसार अंक विभाजन गरी सञ्चालन गर्नुपर्नेछ ।

क्र.स.	क्षेत्र	अंक	कैफियत
१	व्यक्तित्व	५	
२	प्रस्तुतीकरण	२.५	
३	सम्बन्धित विषयको ज्ञान	१०	
४	आत्मविश्वास तथा उत्साह	५	
५	कार्य अनुभव	२.५	
६	भाषाशैली र शब्दको प्रयोग	५	
जम्मा		३०	

नोट:- अन्तर्वार्ताको नम्बर दिदा कुनै उम्मेदवारलाई ७० प्रतिशत भन्दा बढि र ३५ प्रतिशत भन्दा कम अंक दिनुपर्ने भएमा त्यस्तो नम्बर दिनुपर्ने स्पष्ट कारण खुलाउनु पर्नेछ ।

(ड) प्राविधिक धार सञ्चालन भएको विद्यालयहरूको शिक्षक प्रशिक्षक र सहायक प्रशिक्षक छनौटको परीक्षा योजना निम्न बमोजिम हुनेछ ।

प्राविधिक धार शिक्षक, प्रशिक्षक र सहायक प्रशिक्षक परीक्षा योजना								
क. लिखित परीक्षा								
खण्ड	क्र.स.	विषय क्षेत्र	वस्तुगत प्रश्न	अंक भार				
सामान्य जानकारी								
क	१	नेपालको संविधान	४	४				
	२	शिक्षा ऐन/नियम, पेशागत दक्षता	३	३				
	३	राष्ट्रिय शिक्षा प्रणाली	३	३				
खण्ड	क्र.स.	विषय क्षेत्र	संक्षिप्त उत्तर आउने प्रश्न संख्या	अंक भार	समस्या समाधानमूलक प्रश्न सङ्ख्या	अंक भार	जम्मा	कैफियत
सम्बन्धित विषय र विषय शिक्षण								
ख	१	सम्बन्धित तहको न्यूनतम शैक्षिक योग्यता सम्बन्धी विषयवस्तुको ज्ञान	६	५	२	१०	५०	
	२	अध्यापन गराउने तहको सम्बन्धित विषयको पाठ्यक्रम र त्यससम्बन्धी विषयवस्तुको ज्ञान र प्रयोग	५	५	१	१०	३५	
	३	शिक्षण विधि, प्रविधि, शैक्षिक सामग्री र विद्यार्थी मूल्याङ्कन	१	५			५	
खण्ड	अंक							
क	१०							
ख	९०							
जम्मा	१००							
ख.अन्तर्वार्ता परीक्षा								

विषयवस्तुको ज्ञान	पेसागत सीप/प्रविधिको ज्ञान	व्यक्तित्व, आचरण, प्रस्तुतीकरण	न्यूनतम शैक्षिक योग्यता	माथिल्लो शैक्षिक योग्यता
५	३	२	प्रथम श्रेणी : ३ द्वितीय श्रेणी : २	प्रथम : २ द्वितीय : १
प्रयोगात्मक परीक्षा तथा कक्षा शिक्षण अवलोकन			५	
जम्मा			२०	

नोट:- अन्तर्वार्ताको नम्बर दिदा कुनै उम्मेदवारलाई ७० प्रतिशत भन्दा बढि र ३५ प्रतिशत भन्दा कम अंक दिनुपर्ने भएमा त्यस्तो नम्बर दिनुपर्ने स्पष्ट कारण खुलाउनु पर्नेछ ।

च. साविक उच्च माध्यमिक तह कक्षा ११-१२ को शिक्षकको परीक्षाका लागि उच्च माध्यमिक तहका शिक्षक पदको प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम (सामुदायिक उच्च माध्यमिक तह शिक्षक व्यवस्थापन निर्देशिका , २०७१ वमोजिम स्वीकृत पाठ्यक्रम वमोजिम गरिनेछ ।

(छ) सामुदायिक सिकाइ केन्द्रको परिचालकको खुला प्रतियोगीतात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम:

दुधौली नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

दुधौली, सिन्धुली

परिचालिकाको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

पद : परिचालिका

भाग १ : लिखित परीक्षा

तह :

पूर्णाङ्क: १००

उत्तीर्णाङ्क : ४०

खण्ड	विषय	पूर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	प्रश्न संख्या	अंकभार	समय	कैफियत
क	सामान्य ज्ञान	२०	बस्तुगत	२०	प्रति प्रश्न १ अंक	३० मिनेट	
ख	सेवा सम्बन्धी विषयगत ज्ञान	८०	विषयगत	छोटो उत्तर आउने प्रश्न १०	प्रति प्रश्न ५ अंक	२ घण्टा ३० मिनेट	
				लामो उत्तर आउने प्रश्न ३	प्रति प्रश्न १० अंक		

विषयवस्तुको ज्ञान	पेसागत सीप/प्रविधिको ज्ञान	व्यक्तित्व, आचरण, प्रस्तुतीकरण	न्यूनतम शैक्षिक योग्यता	माथिल्लो शैक्षिक योग्यता
६	६	३	प्रथम श्रेणी : ३ द्वितीय श्रेणी : २ तृतीय श्रेणी : १	प्रथम : २ द्वितीय : १ तृतीय : ०.५

पूनश्चः

- जम्मा १५ अंकमा ३५% (५.२५) भन्दा कम वा ७०%, (१०.५) भन्दा बढि अंक दिनुपरेमा स्पष्टीकरण खुलाउनुपर्ने ।
- तीन सदस्यीय अर्न्तवार्ता समितिको औसत
- यो पाठ्यक्रम नगरपालिका भित्र सामुदायिक सिकाइ केन्द्रमा रिक्त रहेको सिकाइ केन्द्र परीचालक छनौटको लागि सामुदायिक सिकाइ केन्द्रको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड २०७८ को दफा २२ को उपदफा ३ र दफा २४ अवलम्बन गरी तयार गरिएको छ ।

खण्ड -क

सामान्य ज्ञान

१. नेपाल परिचय (इतिहास, भौगोलिक, आर्थिक, सामाजिक, धर्म संस्कृति सम्बन्धि ज्ञान)
२. नेपालको शैक्षिक अवस्था (नेपालको शैक्षिक विकास, औपचारिक, अनौपचारिक, नियमित निरन्तर शिक्षा पर्यन्त शिक्षा प्रारम्भिक बालविकास तथा शिक्षा) जीवन
३. नेपालको संविधान २०७२ भाग १ देखि ३ सम्म
४. स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४
५. अनिवार्य तथा निशुल्क शिक्षा ऐन २०७५
६. शिक्षा ऐन २०२८ र शिक्षा नियमावली २०५९
७. सिन्धुली जिल्ला र दुधौली नगरपालिकाको भौगोलिक, शैक्षिक, आर्थिक सामाजिक अवस्था
८. समसायिक राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय आर्थिक, सामाजिक, राजनैतिक वैज्ञानिक घटनाक्रमको जानकारी
९. सूचना तथा संचार प्रविधि र कम्प्युटर सम्बन्धि ज्ञान
- १० सामान्य बौद्धिक परीक्षण

खण्ड ख

सेवा सम्बन्धी विषयगत ज्ञान

१. सामुदायिक सिकाइ केन्द्रको संचालन तथा व्यवस्थापन मापदण्ड २०७८
  - क. सामुदायिक सिकाइ केन्द्रको गठन प्रकृया
  - ख. व्यवस्थापन समितिको काम कर्तव्य अधिकार
  - ग. सामुदायिक अध्ययन केन्द्रले राख्नु पर्ने अभिलेख
  - घ. सामुदायिक सिकाइ केन्द्रबाट संचालन हुने कार्यक्रम तथा सेवाहरु
  - ङ. सामुदायिक केन्द्रको काम कर्तव्य र अधिकार
२. अभिलेख व्यवस्थापन
  - क. अभिलेखको परिचय दर्ता चलानी
  - ख. फाइलिङ
३. बैठक संचालन
  - बैठकको परिचय आवश्यकता र महत्व
  - बैठक संचालन व्यवस्थापन
  - माइन्टको परिचय महत्व र ढाचाँ
४. सामुदायिक पुस्तकालय तथा सूचना केन्द्रको अर्थ तथा कार्यहरु र महत्व समुदायमा अध्ययन संस्कृतिको विकास गर्ने उपायहरु
५. प्रभावकारी संचार
  - संचारको प्रकार संचारको महत्व सामाजिक संजालको परिचय महत्व पत्राचार
६. साझेदारी, समन्वय, अन्तर सम्बन्ध र संजालको परिचय र महत्व
७. सामाजिक परीक्षण र लेखापरीक्षणको परिचय महत्व र फरक
८. सामुदायिक सिकाइ केन्द्रबाट संचालन हुने कार्यक्रम र सेवाको परिचय महत्व र कार्यान्वयन
  - क. सूचना प्रविधि सहितको साक्षरता र निरन्तर शिक्षाको परिचय महत्व र कार्यान्वयन
  - ख. प्रारम्भिक बालविकास तथा शिक्षा
  - ग. बैकल्पिक विद्यालय शिक्षा तथा सिकाइ कार्यक्रम
  - घ. सिप विकास तालिम
  - ङ .बचत ऋण परिचालन
  - च .सामुदायिक विकास
  - छ .नागरिक शिक्षा मानव अधिकार शिक्षा र अभिभावक शिक्षा
  - ज . कानुनी साक्षरता
  - झ. भेदभाव तथा लैङ्गिक हिंसा विरुद्धको जनचेतनामुलक कार्यक्रम
  - ञ . वातावरणिय संरक्षण तथा संवर्धन कार्यक्रम
  - ट .सामुदायिक सरसफाइ तथा स्वास्थ्य शिक्षाका क्रियाकलापहरु
  - ठ. खेलकुद
  - ड. ब्यवसायिक तालिम
  - ढ. कला साहित्य संस्कृति बालविकास तथा मनोरञ्जनात्मक क्षेत्रकाकार्यक्रम
  - ण. अन्तरपुस्ता सिकाइ स्थानान्तरण तथा हस्तान्तरण कार्यक्रम
  - त. परम्परागत सिपको प्रवर्धन तथा आधुनिकीकरण कार्यक्रम
  - थ. जनचेतनामुलक कार्यक्रम ठ. उच्चमी विकास कार्यक्रम ध सुरक्षा र बचावट शिक्षा

विशिष्टिकरण तालिका

- खण्ड 'क' को प्रत्येक एकाइबाट दुई/दुई प्रश्न गरी २० वटा बहुवैकल्पिक प्रश्न हुनेछ ।
- खण्ड ख

एकाई	विषयवस्तु	प्रश्न	अंक
१	सामुदायिक सिकाइ केन्द्रको संचालन तथा ब्यवस्थापन मापदण्ड २०७८	१+१	५+१०
२	अभिलेख ब्यवस्थापन	१	५
३	बैठक संचालन	१	५
४	सामुदायिक पुस्तकालय तथा सूचना केन्द्रको अर्थ तथा कार्यहरू र महत्व समुदायमा अध्ययन संस्कृतिको विकास गर्ने उपायहरू	१+१	५+५
५	प्रभावकारी संचार	१	५
६	साझेदारी, समन्वय, अन्तर सम्बन्ध र संजालको परिचय र महत्व	१	५
७	सामाजिक परीक्षण र लेखापरीक्षणको परिचय महत्व र फरक	१	५
८	सामुदायिक सिकाइ केन्द्रबाट संचालन हुने कार्यक्रम र सेवाको परिचय महत्व र कार्यान्वयन	२+२	१०+२०
जम्मा		१३	८०

द्रष्टव्य :

- प्रत्येक खण्डका लागि अलग-अलग उत्तरपुस्तिका प्रयोग गर्नुपर्नेछ ।
- लिखित परीक्षाको माध्यम भाषा नेपाली वा अंग्रेजी वा दुवै हुन सक्नेछ

नृत्य प्रशिक्षक छनौट पाठ्यक्रम (१०० अंक)

✳ १. लिखित परीक्षा (Written Examination) – ५० अंक

(क) वस्तुगत प्रश्न (MCQ) – २० अंक

समय: ३० मिनेट

विषय क्षेत्र:

- नृत्यको आधारभूत ज्ञान (Basic Dance Concepts)
- नेपाली लोक नृत्य (जस्तै: मारुनी, साकेला, झ्याउरे, थारु नाच)
- शास्त्रीय नृत्यको परिचय (Classical Dance Basics)
- ताल, लय, मुद्रा (Rhythm, Tempo, Mudras)
- नृत्य सम्बन्धी सामान्य ज्ञान
- कला शिक्षा र बाल मनोविज्ञान

☞ २० प्रश्न × १ अंक = २० अंक

(ख) विषयगत/संक्षिप्त उत्तरीय – ३० अंक

समय: १ घण्टा

प्रश्न संरचना:

- ५ वटा प्रश्न (प्रत्येक ६ अंक)

सम्भावित विषय:

- नेपाली लोक नृत्यको महत्व र संरक्षण
- विद्यालय स्तरमा नृत्य शिक्षण विधि
- ताल र लयको प्रयोग
- नृत्य प्रशिक्षणमा अनुशासन र व्यवस्थापन
- बालबालिकामा सिर्जनशीलता विकासमा नृत्यको भूमिका

✳ २. प्रयोगात्मक परीक्षा (Practical Examination) – ४० अंक

(क) नृत्य प्रस्तुति (Dance Performance) – २० अंक

- ताल र लय मिलान – ५ अंक
- शरीरको समन्वय (Coordination) – ५ अंक
- अभिव्यक्ति (Expression) – ५ अंक
- समग्र प्रस्तुति (Overall Performance) – ५ अंक

(ख) शिक्षण प्रदर्शन (Teaching Demonstration) – २० अंक

समय: १०-१५ मिनेट

- सिकाउने तरिका (Teaching Methodology) – ५ अंक
- स्पष्टता र संप्रेषण – ५ अंक
- विद्यार्थी संलग्नता (Engagement) – ५ अंक
- कक्षा व्यवस्थापन – ५ अंक

* ३. अन्तर्वार्ता (Interview) – १० अंक

- व्यक्तित्व र आत्मविश्वास – ३ अंक
- विषय ज्ञान – ३ अंक
- व्यवहारिकता र सिर्जनशीलता – २ अंक
- स्थानीय संस्कृति प्रति समझ – २ अंक

समग्र अंक विभाजन सारांश

परीक्षा प्रकार	अंक
लिखित परीक्षा	५०
प्रयोगात्मक परीक्षा	४०
अन्तर्वार्ता	१०

कराते प्रशिक्षक छनौट पाठ्यक्रम (१०० अंक)

✳ १. लिखित परीक्षा (Written Examination) – ५० अंक

(क) वस्तुगत प्रश्न (MCQ) – २० अंक

समय: ३० मिनेट

विषय क्षेत्र:

- करातेको आधारभूत ज्ञान (History & Basics of Karate)
- करातेका प्रकार (Shotokan, Goju-Ryu आदि)
- काता (Kata) र कुमिते (Kumite) को परिचय
- बेल्ट प्रणाली (White to Black Belt progression)
- नियम तथा प्रतियोगिता प्रणाली
- खेलकुद शिक्षा र बाल मनोविज्ञान
- शारीरिक तन्दुरुस्ती र अनुशासन

☞ २० प्रश्न × १ अंक = २० अंक

(ख) विषयगत/संक्षिप्त उत्तरीय – ३० अंक

समय: १ घण्टा

प्रश्न संरचना:

- ५ वटा प्रश्न (प्रत्येक ६ अंक)

सम्भावित विषय:

- करातेको इतिहास र महत्व
- विद्यालय स्तरमा कराते प्रशिक्षण विधि
- काता र कुमितेबीचको अन्तर
- खेलकुदमा अनुशासन र सुरक्षा व्यवस्थापन
- बालबालिकामा आत्मरक्षा तथा आत्मविश्वास विकासमा करातेको भूमिका

✳ २. प्रयोगात्मक परीक्षा (Practical Examination) – ४० अंक

(क) काता प्रदर्शन (Kata Performance) – २० अंक

- टेक्निक (Technique) – ५ अंक
- सन्तुलन र नियन्त्रण (Balance & Control) – ५ अंक
- समय र लय (Timing & Rhythm) – ५ अंक
- समग्र प्रस्तुति (Overall Performance) – ५ अंक

(ख) शिक्षण प्रदर्शन (Teaching Demonstration) – २० अंक

समय: १०-१५ मिनेट

- सिकाउने तरिका (Teaching Methodology) – ५ अंक
- स्पष्टता र संप्रेषण – ५ अंक
- विद्यार्थी संलग्नता (Engagement) – ५ अंक
- सुरक्षा र अनुशासन व्यवस्थापन – ५ अंक

* ३. अन्तर्वार्ता (Interview) – १० अंक

- व्यक्तित्व र आत्मविश्वास – ३ अंक
- विषय ज्ञान – ३ अंक
- व्यवहारिकता र नेतृत्व क्षमता – २ अंक
- स्थानीय खेलकुद विकासप्रति दृष्टिकोण – २ अंक

समग्र अंक विभाजन सारांश

परीक्षा प्रकार	अंक
लिखित परीक्षा	५०
प्रयोगात्मक परीक्षा	४०
अन्तर्वार्ता	१०

नेपाल सरकार

शिक्षा मन्त्रालय

शिक्षा विभाग

उच्च माध्यमिक तहका शिक्षक पदको प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम

(सामुदायिक उच्चमाध्यमिक तह शिक्षक व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७१ बमोजिम शिक्षा विभागबाट मिति २०७२/२१/२ मा स्वीकृत)

समय : ३ घण्टा

पूर्णाङ्क : १००, उत्तीर्णाङ्क : ५०

विशिष्टीकरण तालिका

क्र.स सं.	पाठ्यक्रमको क्षेत्र	संक्षिप्त उत्तर आउने प्रश्न सङ्ख्या	अङ्क भार	समस्या समाधानमूलक प्रश्न सङ्ख्या	अङ्क भार	जम्मा	कैफियत
१	खण्ड (क) शिक्षा सम्बन्धी सामान्य जानकारी						
१.१	नेपालको संविधान, शिक्षा ऐन नियम र राष्ट्रिय शिक्षा प्रणाली	१	५	-	-	५	
१.२	शिक्षा दर्शन, शिक्षा मनोविज्ञान र पेसागत दक्षता	२	५	-	-	१०	
	जम्मा	३		-	-	१५	
२	खण्ड (ख) सम्बन्धित विषय र विषय शिक्षण						
२.१	सम्बन्धित तहको न्यूनतम शैक्षिक योग्यता सम्बन्धी विषयवस्तुको ज्ञान	६	५	२	१०	५०	
२.२	उच्च माध्यमिक तहको सम्बन्धित विषयको पाठ्यक्रम र तत्सम्बन्धी विषयवस्तुको ज्ञान र प्रयोग	४	५	१	१०	३०	
२.३	शैक्षणिक योजना, व्यवस्थापन शिक्षण विधि, प्रविधि, शैक्षिक सामग्री र विद्यार्थी मूल्याङ्कन	१	५	-	-	५	
	जम्मा	११		३		८५	
	कुल जम्मा	१४		३		१००	

पाठ्यक्रमको विस्तृतीकरण

खण्ड (क)

शिक्षा र शिक्षणसम्बन्धी सामान्य जानकारी

१.१ नेपालको संविधान, शिक्षा ऐन नियम र राष्ट्रिय शिक्षा प्रणाली

- नेपालको प्रचलित संविधान
- शिक्षा ऐन, २०२८ र शिक्षा नियमावली, २०५९ (संशोधन सहित)
- उच्च माध्यमिक शिक्षा ऐन, २०४६ नियमावली, २०५२
- शिक्षक सेवा आयोग नियमावली, २०५७ (संशोधनसहित)
- शिक्षा मन्त्रालय र शिक्षा विभाग तथा विभागीयस्तरका निकायहरूको सङ्गठन तथा कार्यहरू
- राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप, २०६३
- शिक्षाका राष्ट्रिय तथा तहगत उद्देश्यहरू/सक्षमताहरू
- नेपालका विभिन्न शिक्षा आयोग तथा समितिका प्रतिवेदनहरू (२०११, २०२८, २०४९, २०५५, २०५८ - माध्यमिक तह र उच्च शिक्षासँग सम्बन्धित मात्र)
- चालु/आवधिक योजनामा शिक्षाको नीति र कार्यक्रम
- विद्यालय क्षेत्र सुधार कार्यक्रम (SSRP)
- स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, (२०५५) तथा नियमावली (२०५६)(शिक्षासँग सम्बन्धित मात्र)
- शैक्षिक सुचक एवम् तथ्याङ्कहरू (साक्षरता दर, खुद भर्ना दर, सहजै देखिने भर्ना दर)
- उच्च माध्यमिक तह शिक्षक व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७१
- विद्यालय शिक्षामा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोगसम्बन्धी निर्देशिका, २०६९
- स्थानीय पाठ्यक्रम विकास निर्देशिका, २०७१
- अनिवार्य आधारभूत शिक्षा कार्यान्वयन निर्देशिका, २०७१

१.२ शिक्षा दर्शन, शिक्षा मनोविज्ञान र पेसागत दक्षता

- शिक्षाका दर्शनहरू सम्बन्धी सामान्य जानकारी
- शिक्षा मनोविज्ञानको परिचय र आवश्यकता
- किशोरावस्थाका सिकारुको सामाजिक, बौद्धिक, संवेगात्मक र शारीरिक विकास तथा सिकाइमा यसको प्रभाव
- सिकाइमा उत्प्रेरणा जगाउने उपायहरू

- बाल अधिकारका लागि भएका प्रयास र त्यसको प्रयोग
- बालमैत्री विद्यालयको अवधारणा र यसको प्रयोग
- शिक्षक तालिम र शिक्षक विकास
- शिक्षकको पेसागत दक्षता अभिवृद्धिका उपायहरू
- शिक्षकका असल गुणहरू
- शिक्षकको आचार संहिता र पेसागत उत्तरदायित्व एवम् जवाफदेहिता
- शैक्षिक नेतृत्वको प्रभावकारिता र
- शिक्षण सिकाइ प्रक्रियामा परियोजना कार्य
- समन्वय एवम् सञ्चार सीप

खण्ड (ख)

सम्बन्धित विषय र विषय शिक्षण

- २.१ सम्बन्धित तहको न्यूनतम शैक्षिक योग्यतासम्बन्धी विषयवस्तुको ज्ञान
- सम्बन्धित शैक्षिक योग्यताको पाठ्यक्रममा उल्लिखित विषयवस्तुको विषयवस्तुगत ज्ञान
  - सम्बन्धित शैक्षिक योग्यताको पाठ्यक्रममा उल्लिखित विषयवस्तुको प्रयोग
- २.२ उच्च माध्यमिक तहको सम्बन्धित विषयको पाठ्यक्रम र तत्सम्बन्धी विषयवस्तुको ज्ञान र प्रयोग
- पाठ्यक्रमको अवधारणा र पाठ्यक्रमका आधारभूत पक्षहरू
  - उच्च माध्यमिक तहको पाठ्यक्रमको अध्ययन
  - उच्च माध्यमिक तहको पाठ्यक्रम र तत्सम्बन्धी विषयवस्तुको ज्ञान र प्रयोग
  - सम्बन्धित विषयको पाठ्यक्रमको अध्ययन र प्रयोग :
    - विषयगत उद्देश्य/विषयगत सक्षमता
    - विषयवस्तुको क्षेत्र र क्रम
    - शिक्षण प्रक्रिया
    - मूल्याङ्कन प्रक्रिया
  - पाठ्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयन
  - पाठ्यपुस्तक, शिक्षक निर्देशिका र शिक्षण स्रोत सामग्री
  - सम्बन्धित विषयको पाठ्यक्रमको मूल्याङ्कन
  - शिक्षण सिकाइ सुधार योजना (TIP) निर्माण र प्रयोग
  - शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि
  - पाठ्यक्रमको परिमार्जन र सुधार
- २.३ शैक्षिक योजना, व्यवस्थापन, शिक्षण विधि, प्रविधि, शैक्षिक सामग्री र तिनको प्रयोग तथा विद्यार्थी मूल्याङ्कन

- शैक्षणिक योजना, तिनको निर्माण र प्रयोग
- अतिरिक्त तथा सहकार्यकलापको प्रयोग
- कक्षा कोठामा सामाजिक विविधताको व्यवस्थापन
- सामाजिक न्याय,समाहित शिक्षा र समावेशी शिक्षा
- विशेष आवश्यकता शिक्षा
- खुला तथा दूर शिक्षा एवम् वैकल्पिक विद्यालय शिक्षा
- विद्यालय सुधार योजना, गाउँ तथा नगर शिक्षा योजना, जिल्ला शिक्षा योजना
- शैक्षिक परियोजनाहरू, सहश्राव्दी विकास लक्ष्य, सबैका लागि शिक्षा
- विद्यालय, समुदाय सम्बन्ध र समन्वय
- शिक्षासँग सम्बन्धित गैरसरकारी, सामुदायिक तथा पेसागत सङ्घ संस्था र तिनको भूमिका
- विद्यालय व्यवस्थापन समिति, शिक्षक अभिभावक सङ्घ
- विद्यालय सुशासन र विद्यालयको सामाजिक परीक्षण
- स्थानीय शैक्षिक साधन स्रोत पहिचान, सङ्कलन र परिचालन
- सन्दर्भ तथा स्रोत सामग्रीको छनौट र प्रयोग
- विषयगत शिक्षण विधि, शिक्षण सिकाइ प्रक्रियामा नवीनतम प्रविधि र तिनको प्रयोग
- शैक्षिक सामग्रीको छनौट निर्माण, प्रयोग र भण्डारण
- शैक्षिक सुपरिवेक्षण र त्यसको प्रयोग
- उपचारात्मक शिक्षण
- विद्यार्थी मूल्याङ्कन र परीक्षा :
  - मूल्याङ्कनको अवधारणा, प्रचलित साधन र तिनको प्रयोग
  - निर्माणात्मक र निर्णयात्मक मूल्याङ्कन
  - विशिष्टीकरण तालिका निर्माण र प्रयोग
  - प्रश्नपत्र र उत्तर कुञ्जिकाको निर्माण र प्रयोग
  - प्रश्न भण्डारको निर्माण, संरक्षण तथा प्रयोग

द्रष्टव्य :

१. सबै प्रश्न अनिवार्य हुने छन् ।
२. भाषा विषय बाहेकका अन्य सबै विषयका प्रश्नपत्र नेपाली वा अङ्ग्रेजी वा दुवै भाषामा हुनेछ र तिनको उत्तर अङ्ग्रेजी वा नेपाली भाषामा लेख्न सकिनेछ । भाषा विषयको हकमा भने जुन भाषा विषय हो प्रश्न पनि सोही भाषामा हुनेछ र तिनको उत्तर पनि सोही भाषामा लेख्नु पर्नेछ ।